

Šance pro Česko ještě existuje

14.8.2023 - Alena Mastantuono | Hospodářská komora ČR

Covidová a ukrajinská krize českým firmám uškodily, ale ty by se mohly dál rozvíjet, jen by jim klacky pod nohy nesměla házet národní a evropská legislativa, zvláště když jsou občas jednotlivá ustanovení protichůdná.

Hospodářská situace není příliš příznivá. Po pandemii koronaviru spojené s uzávěrami ekonomiky přišla ruská agrese proti Ukrajině. Ceny energií vystřelily do astronomických výšin a výrazně přispěly k vysoké inflaci. Podnikatelé tak jsou v důsledku této dvojí krize vystaveni neustálému tlaku. Nestabilita a dlouhodobé napětí ve světě jsou pro většinu vývozců i dovozců výzvou. Během covidu se zpřetrhaly mezinárodní dodavatelské řetězce. K tomu je nutné přičíst obecně zhoršený přístup k financování včetně zdražení samotných úvěrů. Všechny vstupy se podnikatelům prodražují. Pro některé firmy tato situace znamená ukončení podnikání. Není proto divu, že počet vyhlášených bankrotů se v Evropské unii ve druhé polovině loňského roku prudce zvýšil. Je slabou útěchou, že v českém prostředí nás největší nápor teprve čeká.

Pro malé a střední firmy je frustrující, že navzdory jejich důležité roli v ekonomice, kdy v podnikatelském sektoru vytvářejí dvě třetiny pracovních míst a přispívají k více než polovině celkové hrubé přidané hodnoty, což je ukazatel rovný rozdílu mezi hodnotou vlastní produkce a hodnotou použitých vstupů, je politici v Evropě neberou vážně.

Chrlí se na ně nová legislativa, a to navzdory situaci, ve které jsou. Pozorujeme, že nastává změna klimatu, které je třeba se přizpůsobit. Rozhodující je však tempo a cesta, jak se adaptovat bez ztráty cenného průmyslu. I v tak proměnlivé době, jakou obě krize způsobily, pokračovaly evropské instituce v přijímání nových předpisů podporujících zelenou transformaci.

Už samy návrhy jsou často protichůdné či jejich předpokládaný příspěvek ve vyhlášeném boji proti změně klimatu není tak přesvědčivý, aby převýšil zcela zřetelnou zátěž, kterou daný návrh na firmy klade. Řadu aktuálně diskutovaných návrhů tak nebude možné v praxi realizovat. Proklamace zůstanou jen na papíře.

Inflace iniciativ

Příkladem může být udržitelná správa společností, která od firem požaduje, aby v úplně celém dodavatelském řetězci hlídaly, že budou správně působit na životní prostředí a lidská práva. Ale jak toho mohou firmy dosáhnout, když samy často sídlí na jiném kontinentu než třeba subdodavatel dodavatele jejich finálního dodavatele? Proč kontrolu přenášíme na firmy v případě, kdy státní orgány ve své roli selhávají? Posláním firem je podnikat, nikoliv nahrazovat dozor státní správy. A takových příkladů je mnoho.

Za posledních pět let byla evropská podnikatelská komunita vystavena „inflačnímu“ nárůstu nových politických iniciativ a legislativních návrhů. Firmy zřejmě právě překračují zlomový bod regulace, kdy už je těžké udržovat krok s novou legislativou EU a zároveň ještě lze konkurovat rivalům na mezinárodní úrovni. Nejhorší je však teprve před námi, neboť nyní nastane období, kdy se nová „zelená“ pravidla překloupí do praxe.

Máme-li se klimatickým změnám přizpůsobit, musíme tak činit uvážlivě. Čisté technologie někdo musí vyrábět. Vítr ani slunce nechytáme rukou, ale potřebujeme k tomu solární panely, větrné turbíny, kabely atp. Abychom byli schopni takové adaptace dosáhnout, nesmíme si zničit průmysl. V opačném případě budeme silně závislí na dovozech ze třetích zemí.

Odpoutáváme se od surovinové závislosti na Rusku, ale přitom jsme dnes u solárních panelů a konektorů silně závislí na Číně. Evropa dováží 80 procent svých solárních panelů odtamtud. Výroba čistých technologií je střípkem celého souboru opatření při adaptaci na klima, kde velkou roli hrají také vyšší energetická účinnost a úspory energie. Snažit se musí celá společnost, nikoliv jen firmy. Regulace musí tento trend podporovat.

V červnu příštího roku budeme volit nový Evropský parlament a na podzim by potom měla být sestavena nová Evropská komise. Přináší to naději, že by se mohlo něco změnit. Politici by měli myslet více na prosperitu Evropy, konkurenceschopnost firem, tvorbu pracovních míst, abychom se nezapletli do závislosti na třetích zemích a naopak byli schopni některé strategické technologie vyrábět v Evropě.

V tomto případě budeme muset v některých aspektech ubrat. Evropa má nejvyšší sociální a environmentální standardy na světě. Zdoluhavé povolování například u větrných elektráren se ukázalo jako kontraproduktivní, a proto nabíráme opačný směr, kdy Unie po členských státech požaduje, aby povolování urychlily. Dalším krokem by mohla být inventura evropské legislativy. Ta by si zasloužila očistec. Potřebujeme, aby bylo možné naplňovat zelenou politiku bez zbytečné zátěže nebo složitosti a poskytnout podnikům prostor pro oddech, který potřebují k obnově a dalšímu růstu ekonomiky.

Nevyvážená regulace

Podniky jsou často považovány za absolutní odpůrce příkazů a zákazů, ale není tomu tak. Podniky potřebují rozumně regulovaný trh, protože problémem je míra logické soudržnosti a předvídatelnost regulace. Často špatnou regulaci vyrovnáváme podporou. Firmy by ale nepotřebovaly podporu, kdyby byla regulace přiměřená.

Regulace v EU je dnes nevyvážená. Je třeba provést inventuru evropských předpisů, které byly přijaty v rámci současného mandátu institucí EU, a analyzovat jejich dopad na evropské hospodářství a zaměstnanost a také jejich příspěvek k přizpůsobení se změnám klimatu. Rovněž je třeba zkvalitnit celý legislativní proces – vždyť ani jeden právní předpis v rámci agendy Zelené dohody nebyl před přijetím finální podoby podroben důkladné analýze jeho výsledných dopadů, přestože se konečná znění přijatých předpisů podstatně liší od textů původně navržených Evropskou komisí. Podnikatelé potřebují zajistit předvídatelnost podnikatelského prostředí, aby mohli plánovat výrobu, zakázky či nábor zaměstnanců. Zásadní investice ve firmě trvají často pět až deset let v závislosti na odvětví.

Plánování, investice a inovace trpí, pokud se legislativní prostředí neustále mění. To podkopává tvorbu pracovních míst, prosperitu a nanejvýš důležitý proces digitální a zelené adaptace.

Předkládané a projednávané návrhy je nutné průběžně zkoumat z hlediska očekávaného dopadu. Podnikatel nerozlišuje mezi evropskou a národní legislativou. Zákonodárci proto musí vytvářet kvalitnější předpisy, a to vnitřně logicky propojeným a transparentním způsobem. Pokud dochází k přebujelé byrokratické zátěži jak na úrovni evropské, tak na úrovni národní, zátěž pro podnikatele se kumuluje a je neúnosná. To výrazně ztěžuje přehled podnikatelů o povinnostech, které jsou na firmy kladeny. Iniciativa Hospodářské komory, která vyústila v to, že čeští zákonodárci musí od 1. ledna příštího roku přikládat ke každému legislativnímu návrhu přehled povinností pro podnikatele, přispěje k lepšímu odhadování nákladů, které navrhovaná regulace přinese, a ke sledování a dokladování toho, zda se celkově povinnosti zvyšují, či snižují.

Podobně by mělo větší vnitřní logice a nerozpornosti sledovaných cílů pomoci pečlivé hodnocení dopadů navrhované regulace, ať už je autorem příslušného návrhu vláda, poslanec, anebo senátor. A po nějakém čase od schválení předpisu je třeba se ke kritickému hodnocení jeho dopadu – tentokrát

již ne pouze teoretického – vrátit a ověřit, zda bylo zamýšleného cíle skutečně dosaženo. Spolupráce s podnikatelskou sférou je v tomto ohledu klíčová.

V neposlední řadě by podnikatelům pomohlo mít vše, co souvisí s regulací podnikání, na jednom místě. Vypadá to jako ohraná písnička, ale stále to platí. Podniky potřebují nástroje, které jim usnadní orientaci a praktické fungování nejen doma, ale v celé EU, například společné číselné označení plátce DPH. Evropské digitální nástroje a postupy včetně zabezpečeného propojení a výměny informací mezi členskými státy prostřednictvím jednoho místa, tedy slibované tzv. jednotné digitální brány, by také významně usnadnily poskytování služeb a obchodu.

<https://www.komora.cz/alena-mastantuono-sance-pro-cesko-jeste-existuje>